

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2023 m. vasario 20 d. Nr. 4D-2022/2-1250
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė išnagrinėjo X (toliau – Pareiškėja) skundą (toliau – Skundas) dėl Šilutės rajono savivaldybės administracijos (toliau – Savivaldybė, savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nesilaikant teisės aktų reikalavimų (netinkamai įteikus pranešimą, nepateikus informacijos ir kita), dėl UAB „A“ (toliau – Bendrovė) darbuotojų veiksmų, galimai netinkamai sprendžiant nuotekų šalinimo, išvežimo klausimus.

2. Pareiškėja Skunde pateikia toliau nurodytą informaciją:

2.1. „2022-10-20 buvo gautas Savivaldybės 2022-10-05 raštas „Dėl nuotekų išvežimo Nr. R3-5052“, kuriuo esu įpareigojama iki 2022-10-15 pateikti Šilutės rajono savivaldybės administracijai nuotekų išvežimą per 2021-2022 metus patvirtinančius dokumentus. Reikalavimas grindžiamas Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2013-02-28 sprendimo T1-689 „Nuotekų tvarkymo taisyklės 50 punktu.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „[...] adresatui [Pareiškėjai], siunčiamas raštas buvo įteikiamas neregistruotu paštu, o paprastu siuntimu naudojantis pašto paslaugomis. Toks pasirinktas rašto siuntimo būdas neužtikrino, kad adresatas laišką gautu laiku, taip pat siuntėjas siųsdamas raštą neregistruotu paštu neturi galimybių įsitikinti ar raštas pasiekė adresatą, ar adresatui žinomas rašte nurodytas reikalavimas, bei reikalavimo įvykdymo data. Taip pat nustačius konkretų terminą veiksams atlikti, tačiau nenustačius aplinkybių nuo kada terminas pradedamas skaičiuoti yra akivaizdus pažeidimas, kuris daro reikalavimą niekiniu ir tuo pačiu pažeidžiančiu adresato teisę tinkamai apsiginti.“

2.3. „Taigi, Pareiškėja faktiškai savivaldybės raštą gavo 2022-10-20, o rašte nurodytas įpareigojimas yra iki 2022-10-15, akivaizdu, kad toks reikalavimas nebuvo įvykdytas išimtinai tik dėl savivaldybės kaltės.“

2.4. „Šilutės rajono savivaldybės administracijos 2022-10-05 raštas „Dėl nuotekų išvežimo Nr. R3-5052“ yra suformuotas kaip atsakymas į savivaldybei teiktą 2022-09-19 raštą Nr. 15V-(1.19)-370. Pastarasis raštas, į kurį savivaldybė atsako, Pareiškėjai nėra pateiktas ir ji su juo jokiais kitais būdais nebuvo supažindinta. Savivaldybė, kaip viešojo administravimo subjektas, teikdamas atsakymą į 2022-09-19 raštą Nr. 15V-(1.19)-370, kurio siuntėja nėra Pareiškėja, tačiau teikia atsakymą ir jai, kelia pagrįstų abejonių ar savivaldybė neperžengia jai teisės aktais skirtų įgaliojimų bei ar tinkamai laikosi visų nustatytų procedūrų.“

2.5. „Svarbu paminėti, kad Šilutės rajono savivaldybės administracijai ir Bendrovei nesilaikius pareigos nustatytu laiku pateikti raštišką atsakymą Pareiškėjai dėl kompensacijos gavimo už vandenį ir sukonfliktavus asmeniškai su Bendrovės direktoriumi [...], pastarasis pradėjo asmeninį kerštą, pateikė skundą dėl nuotekų tvarkymo patikrinimo Klaipėdos regiono aplinkos

apsaugos departamento Šilutės rajono agentūrai. Patikrinime dėl nuotekų šalinimo adresu <...>, Šilutė [toliau vadinama – Namų valda] dalyvavo tik Bendrovės atstovas ir Šilutės rajono agentūros atstovė. Šilutės rajono agentūros atstovė pateikė duomenis, kad tikrinimas nėra planinis ir vykdomas pagal Bendrovės direktoriaus skundą. Pažymėtina, kad minėti institucijų atstovai atvyko į Namų valdą 3 kartus, nesurašė jokios formos dokumento dėl atliekamo patikrinimo, taip pat nepateikė jokių dokumentų po atlikto patikrinimo. Iš šių aplinkybių akivaizdu, kad institucijos veikia ne pagal nustatytus teisės aktus, o vykdant Bendrovės direktoriaus [...] asmeninį prašymą visais įmanomais būdais už buvusį konfliktą pakenkti Pareiškėjai.“

2.6. „Šilutės rajono savivaldybės administracijos 2022-10-05 rašte „Dėl nuotekų išvežimo Nr. R3-5052“ nurodyta, kad remiantis Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2013-02-28 sprendimo T1-689 „Nuotekų tvarkymo taisyklės 50 punktu, prašoma pateikti vietinių nuotekų šalinimo įrenginių išvežimą per 2021-2022 metus patvirtinančius dokumentus. Remiantis Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2013-02-28 sprendimo T1-689 „Nuotekų tvarkymo taisyklės 50 punktu, savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas kartu su Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Šilutės rajono agentūra bei Bendrovės specialistais atlieka patikrinimus, ar vietinių nuotekų šalinimo įrenginių savininkai ir naudotojai turi nuotekų išvežimą patvirtinančius dokumentus, ar tinkamai eksploatuoja vietinius nuotekų šalinimo įrenginius. Šiame punkte nurodytą, kad patikrinimus atlieka savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas kartu su Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Šilutės rajono agentūra bei Bendrovės specialistais.“

2.7. „Papildomai pažymėtina, kad 2016 m. namas buvo paveldėtas mirus jo savininkui. Paveldėjimo metu namas buvo neįrengtas, nerenovuotas, bei negyvenamas ilgus metus, dėl ko buvo stipriai paveiktos visos namo vidaus inžinerinės sistemos, dėl ko buvo netinkamos eksploatuoti, įskaitant ir kitas namo konstrukcijos dalis (išorinės namo sienos, stogo danga). Nuo 2016 m. iki 2018 m. namas buvo pardavinėjamas tokios būklės, kokios buvo nuo statybos pradžios, be jokių atliktų pagerinimų. Namo nepavykus parduoti buvo priimtas sprendimas jį renovuoti. Nuo 2018 metų iki 2022 m. birželio mėnesio buvo renovuojamas, bei atliekami vidaus įrengimo darbai. Namas iki šios dienos yra nebaigtos statybos. Kadangi panaudos sutarties pagrindu statinio savininkai perdavė Pareiškėjai juo naudotis, ji kol vyko minėti rangos darbai, name negyveno, dėl ko per nurodytą 2021-2022 m. laikotarpį nuotekos nesusikaupė ir poreikio jų šalinti nebuvo. Nuotekos šalintos, kai atsirado tam poreikis. Vanduo buvo naudojamas namo išorės ir vidaus rangos darbams, vejos priežiūrai, turimo daržo ir šiltnamio priežiūrai, taip pat įrengta automatinė laistymo sistema. Pažymėtina, kad ne kartą dėl vidaus inžinerinių sistemų gedimų (trūkus vandentiekio ir šildymo sistemų vamzdžiams) tiek namo viduje, tiek ūkinio pastato viduje buvo vandens nuotekis.“

3. Pareiškėja Skunde prašo: „ištirti šiame rašte (skunde) nurodytas aplinkybes.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierė, siekdama išsiaiškinti Pareiškėjos nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Savivaldybę, Aplinkos apsaugos agentūrą prie Aplinkos ministerijos, prašydama pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Savivaldybė Seimo kontrolieriui pateikė toliau nurodytą informaciją:

5.1. „Bendrovė 2022-09-19 raštu Nr.15V(1.19)-370 informavo Savivaldybės administraciją, kad atliekant patikrinimą Namų valdoje iki 2022 rugsėjo 1 d. buvo suvartota 176 kub. vandens, tačiau į Bendrovę dėl nuotekų išvežimo nė karto nebuvo kreiptasi, todėl Bendrovė prašo Savivaldybės pareikalauti iš Namų valdos savininkės pateikti nuotekų išvežimą per 2021-2022 m. patvirtinančius dokumentus.“

5.2. „Rašto siuntimo būdas buvo pasirinktas per Lietuvos pašta, nes Pareiškėja gyvena Šilutės mieste, Lietuvos paštas korespondenciją pristato per 2-3 dienas. Nuotekų pridavimo dokumentų nereikia iš jokių valdžios institucijų gauti, nes pridavus nuotekas gyventojui išduodamas nuotekų priėmimo dokumentas, kuriame nurodoma gyventojas, pridavusio nuotekas, adresas, nuotekų kiekis, tai gyventojui nėra jokio sunkumo tuos dokumentus pateikti, todėl ir pasirinktas 10 d. terminas.“

5.3. „Savivaldybės darbuotojai neturėjo informacijos apie planuojamą atlikti planinį patikrinimą ir jame nedalyvavo. 2022 m. kovo 31 d. sprendimu Nr. T1-992 Šilutės rajono savivaldybės taryba patvirtino Šilutės rajono savivaldybės teritorijos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano keitimą, kuriame yra nustatyta, kad Šilutės aglomeracijoje turi būti prijungta 98 proc. namų ūkių prie centralizuotų buitinių nuotekų tinklų. <...> gatvėje tinklai yra pakloti 2011 m. vykdant ES sanglaudos fondo finansuojamą projektą „Nemuno žemupio baseino valdymo I etapas“. Paklojus tinklus Bendrovė bei Aplinkos apsaugos agentūra tikrina, kur yra dedamos nuotekos ir ar neteršiamą gyvenamą aplinką.“

5.4. Papildomai informavo:

5.4.1. „Siekiant įgyvendinti tikslą, kad kuo daugiau gyventojų prisijungtų prie Europos Sąjungos ir Bendrovės lėšomis paklotų centralizuotų nuotekų tinklų, kelis kartus per metus yra vykdomos tikslinės išvykos (reidai) su Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Šilutės rajono agentūros darbuotojais pas Šilutės miesto ir seniūnijų gyventojus patikrinti, kaip tvarkomos buitinės nuotekos, ar neteršiamą aplinką ir sužinoti gyventojų nesijungimo priežastis. Tokios išvykos metu buvo patikrinta ir Namų valda. Patikrinimo metu dalyvavo Namų valdos savininkė [Pareiškėja].“

5.4.2. „Bendrovė, prieš tikslines išvykas su Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Šilutės rajono agentūros darbuotojais pas namų valdų savininkus, kurie turi galimybę, bet nesijungia prie centralizuotų nuotekų tinklų, iš anksto jų neinformuoja, kad nustatyti potencialius teršėjus ir būtų priežastis juos paskatinti kuo greičiau prisijungti prie tinklų.“

5.5. Bendrovė 2022-09-19 rašte Savivaldybei nurodė: „Š. m. rugsėjo 9 d. Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos Šilutės skyriaus darbuotojai, dalyvaujant UAB „A“ atstovui, pas Pareiškėją, [...], atliko planinį vietinių nuotekų kaupimo rezervuaro eksploatavimo ir jo turinio tvarkymo patikrinimą. Patikrinimo metu užfiksavo, kad Pareiškėja 2021 m. liepos 20 d. yra sudariusi Nuotekų išvežimo ir jų tvarkymo sutartį (toliau - Sutartis) su Bendrove ir nuotekos į aplinką nepatenka. Pažymime, kad Pareiškėja nuo Sutarties sudarymo iki š. m. rugsėjo 1 dienos suvartojo 176 kub. vandens, tačiau nė karto nesikreipė į mūsų Bendrovę dėl nuotekų išvežimo iš kaupimo rezervuaro. Vadovaujantis Šilutės rajono savivaldybės 2013 m. vasario 28 d. sprendimu Nr. T1-686 patvirtintomis Šilutės rajono nuotekų tvarkymo taisyklių 8 ir 9 skyriaus nuostatomis, prašome Pareiškėją pareikalauti pateikti nuotekų išvežimą ir jų sutvarkymą patvirtinančius dokumentus.“

5.6. Savivaldybė Pareiškėjai pateikė raštą 2022-10-05 „Šilutės rajono savivaldybėje buvo gautas pranešimas, kad planinio patikrinimo metu adresu [...], nebuvo pateikti nuotekų išvežimą patvirtinantys dokumentai iš vietinių nuotekų šalinimo įrengimų. Vadovaudamiesi Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2013-02-28 sprendimo T1-689 „Nuotekų tvarkymo taisyklės“ 50 punktu prašytume vietinių nuotekų šalinimo įrenginių naudotoją, gyvenantį [...], iki 2022-10-15 pateikti Šilutės rajono savivaldybei nuotekų išvežimą per 2021-2022 metus patvirtinančius dokumentus.“

6. Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos Seimo kontrolierei pateikė toliau nurodytą informaciją:

6.1. „Departamentas nėra siuntęs raštų Pareiškėjai ir nėra gavęs skundų iš Pareiškėjos, [...].“

6.2. „Departamento 2022 metų veiklos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. V-57, numatyta atlikti 100 buitinių nuotekų tvarkytojų, neprijungusių prie centralizuotų nuotekų tvarkymo sistemų, prevencinių patikrų (reidų). Klaipėdos valdybos Šilutės aplinkos apsaugos inspekcijos pareigūnai, vykdydami veiklos planą, 2022 m. atliko 8 nuotekų tvarkymo kontrolės reidus, iš jų 4 Šilutės rajono savivaldybėje. Kartu su UAB „A“

specialistais buvo patikrinta 50 fizinių asmenų namų valdų. Reidų metu buitinių nuotekų tvarkymo pažeidimų nenustatyta, poveikio priemonės netaikytos.“

6.3. „Departamento veikla organizuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. D1-277 patvirtintais nuostatais bei metiniais veiklos planais. Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, tvarką numato Departamento direktoriaus 2020 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. AD1-378 (2022 m. kovo 30 d. įsakymo Nr. AD1-91 redakcija) patvirtintos taisyklės, kuriose nurodyta, kad sprendimą dėl planinio patikrinimo priima Departamento direktorius patvirtindamas patikrinimų planą, o neplaninio patikrinimo atveju – pavedimą ar sprendimą dėl patikrinimo surašantis pareigūnas. Baigus patikrinimą, surašomas patikrinimo aktas. Kadangi tikslinės išvykos (reidai) dėl buitinių nuotekų tvarkymo nėra įtrauktos į Departamento ūkio subjektų metinį patikrinimo planą, padalinio vadovo pavedimo / sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą nebuvo duota, todėl Pranešėjos namų valdos patikrinimo aktas nebuvo rašomas. Vadovaujantis Departamento tikslinių išvykų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Departamento direktoriaus 2020 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. AD1-380, reidai registruojami Departamento Tikslinių išvykų registravimo žurnale. Vykdant nuotekų tvarkymo atitikties aplinkosauginiams reikalavimams tikslines išvykas (reidus) bendradarbiaujama su kitomis institucijomis bei organizacijomis, šiuo atveju neprisijungusių prie centralizuotų nuotekų tinklų namų valdų sąrašus, pateikė Bendrovė. Departamentas apie prisijungusių/neprisijungusių gyventojų prie centralizuotų nuotekų tinklų, kur yra UAB „A“ įrengtos centralizuotos nuotekų sistemos, informacijos neturi.“

6.4. „Pažymime, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 1 punktu, aplinkos apsaugos pareigūnai turi teisę: „pateikę tarnybinį pažymėjimą, netrukdomi patekti (įeiti, įvažiuoti) į visų įmonių, įstaigų, organizacijų, ūkių, karinių dalinių, pasienio ruožo bei privačias teritorijas ir jose esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas ir kt.), kitus ūkinės veiklos objektus ir tikrinti, ar juose laikomasi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, <...>, fiksuoti patikrinimą garso ir (ar) vaizdo fiksavimo priemonėmis <...>“ Departamento pareigūnai aukščiau nurodyto reido metu nuotekų tvarkymo ir kitų aplinkos apsaugos pažeidimų nenustatė.“

6.5. Papildomai informavo:

6.5.1. „Departamentas, vykdydamas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312 (suvestinė galiojanti redakcija nuo 2020 m. rugsėjo 5 d.) patvirtinto Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano 19.11 papunkčio nuostatas, atlieka individualių ir grupinių nuotekų tvarkymo įrenginių kontrolę. Tikslinė išvyka buvo organizuota taikant prevencines ir kontrolės priemones, siekiant sumažinti ūkinės veiklos poveikį vandens telkinių būklei, numatytas Departamento 2022 metų veiklos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. V-57 (toliau – Veiklos planas). Veiklos plane buvo numatyta atlikti 100 buitinių nuotekų tvarkytojų, neprisijungusių prie centralizuotų nuotekų tvarkymo sistemų, prevencinių patikrų (tikslinių išvykų). Departamento Klaipėdos valdybos Šilutės aplinkos apsaugos inspekcijos (toliau – Inspekcija) pareigūnai, vykdydami Veiklos plane numatytas priemones, atliko 9 prevencines nuotekų tvarkymo kontrolės tikslines išvykas (toliau – Išvyka), iš jų 4 atliktos Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje kartu su UAB „A“ specialistais.“

6.5.2. „Vadovaujantis Departamento Tikslinių išvykų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Departamento direktoriaus 2020 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. AD1-380 (toliau – Aprašas), 5 punktu, Išvykas Inspekcijos kontroliuojamoje teritorijoje organizuoja Inspekcijos viršininkas. 2022 m. rugsėjo 9 d. Išvykos, vykdytos dėl buitinių nuotekų tvarkytojų, neprisijungusių prie centralizuotų nuotekų tvarkymo sistemų, prevencinių patikrų aplinkosaugos srityje, vadovu buvo paskirtas Inspekcijos vyr. specialistas [...], dalyviu – Inspekcijos vyr. specialistas [...]. Kadangi Departamentas nedisponuoja informacija apie asmenis, neprisijungusius prie centralizuotų buitinių nuotekų tvarkymo sistemų ir nuotekas tvarkančius individualiai, Išvykoje dalyvauti buvo pakviestas Bendrovės specialistas. Išvykos dalyviams buvo paskirta užduotis atlikti prevencines patikras dėl

individualiai nuotekas tvarkančių asmenų nuotekų tvarkymo atitikties teisės aktuose ir / ar aplinkosauginiuose leidimuose nustatytiems reikalavimams.“

6.5.3. „Vadovaujantis Aprašo 3.1 papunkčiu, tikslinė išvyka – pareigūnų atliekami veiksmai, skirti prevencinei veiklai, teritorijos apžiūrai, sutartiniams įsipareigojimams vykdyti, fizinių ir juridinių asmenų kontrolei, nesusijusiai su gyvosios gamtos apsaugos kontrole ir konkrečių objektų patikrinimu. Kadangi Išvyka nesusijusi su konkrečių objektų patikrinimu, fiziniai ir juridiniai asmenys, kitos institucijos, tarp kurių ir savivaldybės, iš anksto neinformuojami. Išvyka vykdoma vadovaujantis Aprašo 17 punkto reikalavimais.“

6.5.4. „Vadovaujantis Aprašo 8 punktu, tikslinės išvykos organizatorius ar jo paskirtas asmuo registruoja tikslines išvykas Aprašo priede nurodytame elektroniniame Departamento tikslinių išvykų registravimo žurnale (toliau – Žurnalas). Visos Inspekcijos organizuotos ir atliktos Išvykos užregistruotos Žurnale.“ Žurnalo išrašas pateiktas.

6.5.5. „Pareiškėja prevencinėje namų valdos patikroje [...] dalyvavo. Vadovaujantis Aprašo 22 punktu buvo paprašyta pateikti nuotekų tvarkymo dokumentus, t. y. vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sutarties su paslaugų teikėju; nuotekų perdavimo (išvežimo) nuotekų tvarkytojams perdavimo dokumentus; nuotekų kaupimo rezervuaro įrengimo dokumentus. Pareiškėja prašomų dokumentų patikroje dalyvavusiems pareigūnams nepateikė.“

6.5.6. „Preveninės patikros Namų valdoje metu [...] aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų buitinių nuotekų tvarkymo srityje nenustatyta, buitinių nuotekų patekimo į aplinką fakto neužfiksuota. Departamento pareigūnai UAB „A“ darbuotojams nurodymų ar pavedimų išreikalauti iš Pareiškėjos nuotekų išvežimą patvirtinančius dokumentus nedavė.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

7.1. *Vietos savivaldos įstatymo* (toliau – VSĮ):

6 *straipsnis* – „Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos: [...] 30) šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas; [...]“.

29 *straipsnis* – „2. Savivaldybės administracijos direktorius vadovauja savivaldybės administracijai. Jis yra įstaigos vadovas. Savivaldybės administracijos direktoriaus skyrimo ir atleidimo tvarka nustatyta šiame ir Valstybės tarnybos įstatymuose. [...]. 8. Savivaldybės administracijos direktorius: 1) tiesiogiai ir asmeniškai atsako už įstatymų, Vyriausybės ir savivaldybės tarybos sprendimų įgyvendinimą savivaldybės teritorijoje jo kompetencijai priskirtais klausimais; 2) tiesiogiai įgyvendindamas įstatymus, Vyriausybės ir savivaldybės tarybos sprendimus, gali kreiptis į valstybinio administravimo subjektus, leisti įsakymus, privalomus savivaldybės administracijos struktūriniams padaliniais, seniūnijoms, į struktūrinius padalinius neįeinantiems valstybės tarnautojams, taip pat jam priskirtos kompetencijos klausimais – savivaldybės gyventojams ir kitiems savivaldybės teritorijoje esantiems subjektams; [...]“.

7.2. *Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo* (toliau – Įstatymas, GVTNTĮ):

10 *straipsnis* – „1. Savivaldybių tarybos: [...]; 3) skiria viešuosius vandens tiekėjus, regioninius viešuosius vandens tiekėjus ir jiems paveda viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose vykdyti viešąjį geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą; [...]. 2. Savivaldybės vykdomoji institucija: [...]; 2) organizuoja viešųjų vandens tiekėjų, regioninių viešųjų vandens tiekėjų, paviršinių nuotekų tvarkytojų veiklos ir infrastruktūros plėtros planų rengimą ir jų sprendinių įgyvendinimą; 3) koordinuoja ir prižiūri geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą savivaldybės teritorijoje; [...]; 9) organizuoja patikrą, ar asmenys, individualiai tvarkantys nuotekas, turi apmokėjimą už sukauptų nuotekų transportavimą patvirtinančius dokumentus arba viešąją sutartį su geriamojo vandens tiekėju ar garantiniu vandens tiekėju, arba sutartį su nuotekų transportavimo paslaugas teikiančiu asmeniu arba individualių nuotekų valymo ir (arba) kaupimo įrenginių priežiūrą vykdančiu

asmeniui, ar individualiųjų nuotekų valymo įrenginių priežiūra (eksploatacija) vykdoma aplinkos ministro tvirtinamų nuotekų kaupimo rezervuarų ir septikų įrengimo, eksploatavimo ir kontrolės tvarkos apraše ir nuotekų valymo įrenginių taikymo reglamente nustatyta tvarka; [...].“

12 straipsnis – „1. Savivaldybių institucijos planuoja geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą savo teritorijose ir viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose rengdamos infrastruktūros plėtros planus ir juose nustatydamos aglomeracijas ir viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijas, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros kryptis, nurodydamos šios infrastruktūros plėtros įgyvendinimo etapus (eigą, eiliškumą) ir finansavimą. Paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra planuojama ir numatoma geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planuose arba rengiant kitą teritorijų planavimo dokumentą.“

13 straipsnis – „3. Savivaldybės teritorijoje paviršines nuotekas tvarko savivaldybės tarybos sprendimu paskirtas viešasis vandens tiekėjas arba kita savivaldybės valdoma įmonė. Paviršinės nuotekos tvarkomos vadovaujantis aplinkos ministro tvirtinamu paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentu.“

7.3. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo (toliau – Kontrolės įstatymas):

3 straipsnis – „Siekdami užtikrinti teisėtumą ir teisėtumą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdanči institucija ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai: 1) organizuoja ir vykdo prevencinę veiklą, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, reikalavimų; [...].“

12 straipsnis – „1. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi šias teises ir pareigas: 1) pateikę tarnybinį pažymėjimą, netrukdomi patekti (įeiti, įvažiuoti) į [...] bei privačias teritorijas ir jose esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas ir kt.), kitus ūkinės veiklos objektus ir tikrinti, ar juose laikomasi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, imti ėminius, atlikti kontrolinius pirkimus, tyrimus ir matavimus, fiksuoti patikrinimą garso ir (ar) vaizdo fiksavimo priemonėmis, neatlygintinai gauti cheminių medžiagų ir preparatų pavyzdžius tyrimams, jų sudėčiai bei savybėms iširti ar bandymams atlikti, taip pat įstatymų nustatyta tvarka gauti informaciją bei duomenis, kurie yra valstybės ar tarnybos, komercinė ar pramoninė paslaptis, cheminių medžiagų ir preparatų kontrolei atlikti, aplinkos ministro nustatyta tvarka ne ilgiau kaip 20 darbo dienų (aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu šis terminas gali būti pratęstas ne daugiau kaip 20 darbo dienų) paimti dokumentus ar patvirtintas jų kopijas ir daiktus, reikalingus patikrinimui atlikti, jeigu šių dokumentų ar daiktų paėmimo nereglementuoja Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas; [...].“

7.4. Viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ):

2 straipsnis – „5. Administracinis sprendimas – teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei. 16. Ūkio subjektų veiklos priežiūra – viešojo administravimo subjektų veikla prižiūrėti, kaip ūkio subjektai laikosi teisės aktų ir administracinių sprendimų.“

10 straipsnis – „1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. 2. Privalomus reikalavimus asmenims nustato tik teisės aktų pagrindu priimti administraciniai sprendimai. 3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus. [...]. 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo

apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; [...].“

13 straipsnis – „1. Asmeniui, pateikusiam prašymą, ar asmeniui, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, taip pat asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją, o kai reikia apsaugoti atitinkamų kategorijų duomenis, – nuasmenintą priimto administracinio sprendimo nuorašą. Atvejais, kai administracinio sprendimo kopija ar nuorašas negali būti pateikti arba kai administracinio sprendimo forma neleidžia užtikrinti visų šio įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje reikalaujamų duomenų pateikimo, šie duomenys nurodytiems asmenims pateikiami raštu pranešant apie priimtą administracinį sprendimą. Jeigu asmuo nėra nurodęs pageidaujamo administracinio sprendimo ar kitos informacijos gavimo būdo, jie pateikiami tokiu būdu, koku buvo gautas prašymas ar skundas. [...].“

31 straipsnis – „1. Viešojo administravimo subjektas, atlikdamas ūkio subjektų veiklos priežiūrą, turi teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, siekti užkirsti kelią žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti (teisės aktų pažeidimų prevencijai) ir išlaikyti tvarų ekonominės veiklos vykdymą bei verslo plėtrą. 2. Laikoma, kad viešojo administravimo subjektas vykdo ūkio subjekto veiklos priežiūrą, jeigu atlieka ūkio subjekto veiklos patikrinimus.“

8. Kiti teisės aktai

8.1. *Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2013-02-28 sprendimu Nr. T1-689 patvirtintų Šilutės nuotekų tvarkymo taisyklių* (toliau – Taisyklės; aktuali redakcija):

25 punktas – „Nuotekų turėtojas sukauptas nuotekas tolesniam apdorojimui turi perduoti nuotekų vežėjui pagal galiojančią nuotekų išvežimo paslaugos sutartį.“

28 punktas – „Už visuomenės švietimą nuotekų tvarkymo klausimais yra atsakingi Savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas ir UAB „A“ specialistai.“

39 punktas – „Kas ketvirtį (iki kito ketvirčio pirmojo mėnesio 15 dienos) nuotekų vežėjai privalo Savivaldybės administracijos įgaliotam valstybės tarnautojui pateikti raštišką ataskaitą apie per praėjusį ketvirtį surinktų ir perduotų tolesniam apdorojimui nuotekų kiekį ir nurodyti nuotekų turėtojus, nevykdančius galiojančių sutarčių, kurie netvarkė nuotekų per pastaruosius 6 mėnesius, taip pat pateikti sutarčių sąrašą su nuotekų turėtojais.“

40 punktas – „Kas ketvirtį (Savivaldybės administracijos įgaliotam valstybės tarnautojui pateikti raštišką ataskaitą apie per praėjusį ketvirtį nuotekų vežėjų atvežtų apdoroti nuotekų kiekį bei galiojančių sutarčių su nuotekų vežėjais sąrašą.“

43 punktas – „Už tinkamą ir saugų vietinių nuotekų šalinimo įrenginių įrengimą, eksploatavimą ir jų turinio tvarkymą atsako jų savininkas arba naudotojas.“

44 punktas – „Vietinių nuotekų šalinimo įrenginių savininkai arba naudotojai privalo su nuotekų vežėju sudaryti nuotekų išvežimo paslaugos sutartį.“

45 punktas – „Nuotekų turėtojas už nuotekų tvarkymo paslaugas moka nuotekų vežėjui pagal faktinį išvežtų ir sutvarkytų nuotekų kiekį.“

46 punktas – „Nuotekų turėtojas turi saugoti nuotekų išvežimo paslaugos sutartį visą sutarties galiojimo laikotarpį ir dar 3 metus jai pasibaigus, o apmokėjimą patvirtinančius dokumentus ir važtaraščius (jų kopijas) – 3 metus po apmokėjimo ir važtaraščio surašymo dienos. Dokumentus privaloma pateikti, jei jų pareikalauja kontroliuojantys pareigūnai.“

47 punktas – „Už netinkamą nuotekų tvarkymą ir padarytą žalą aplinkai, žmonių sveikatai ir turtui nuotekų turėtojas atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.“

48 punktas – „Savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas organizuoja ir kontroliuoja nuotekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje.“

49 punktas – „Savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas įpareigoja seniūnijas informuoti vietinių nuotekų šalinimo įrenginių savininkus ir naudotojus apie prievolę sudaryti nuotekų išvežimo paslaugos sutartį ir saugoti apmokėjimą už suteiktas paslaugas patvirtinančius dokumentus.“

50 *punktas* – „Savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas kartu su Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Šilutės rajono agentūra bei UAB „A“ specialistais atlieka patikrinimus, ar vietinių nuotekų šalinimo įrenginių savininkai ir naudotojai turi nuotekų išvežimą patvirtinančius dokumentus, ar tinkamai eksploatuoja vietinius nuotekų šalinimo įrenginius.“

52 *punktas* – „Savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas užtikrina šių Taisyklių laikymosi kontrolę.“

8.2. *Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017-05-05 įsakymu Nr. D1-375/3D-312 patvirtinto Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano* (toliau – Veiksmų planas; aktuali redakcija):

19 *punktas* – „Stiprinti vandenių srities aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę: [...]; 19.11. Vykdyti individualių ir grupinių nuotekų tvarkymo įrenginių kontrolę. Atsakingi vykdytojai – Aplinkos apsaugos departamentas.“

8.3. *Aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2020-12-16 įsakymu Nr. ADI-380 patvirtinto Tikslinių iš vykų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo* (toliau – Tvarka; aktuali redakcija):

3 *punktas* – „3.1. Tikslinė išvyka – pareigūnų atliekami veiksmai, skirti prevencinei veiklai, teritorijos apžiūrai, sutartiniams įsipareigojimams vykdyti, fizinių ir juridinių asmenų kontrolei, nesusijusiai su gyvosios gamtos apsaugos kontrole ir konkrečių objektų patikrinimu. 3.2. Tikslinės išvykos vadovas – Departamento administracijos padalinio vadovo paskirtas pareigūnas, atsakingas už tikslinės išvykos vykdymą, tarnybinių priemonių naudojimą tikslinės išvykos metu, informacijos apie tikslinės išvykos rezultatus pateikimą Departamento administracijos padalinio vadovui.“

4 *punktas* – „Tikslinės išvykos organizuojamos atsižvelgiant į metiniame Departamento veiklos plane nustatytus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės prioritetus bei suplanuotas priemones, susijusias su prevencine veikla, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, reikalavimų, kasmetiniame Departamento aplinkosauginių akcijų vykdymo plane suplanuotas akcijas, kitas pagal galiojančius teisės aktus ar atskirus pavedimus vykdomas tikslines priemones.“

5 *punktas* – „Departamento administracijos padalinių vadovai (toliau – tikslinės išvykos organizatoriai) organizuoja tikslines išvykas savo veiklos teritorijoje, o aukštesnio pagal pavaldumą lygio vadovo pavedimu – ir kitoje teritorijoje, atsižvelgdami į konkrečios prevencinės priemonės aktualumą veiklos teritorijai, teisės aktais ar kitais pavedimais nustatytą vykdymo apimtį, turimus žmogiškuosius ir kitus išteklius.“

8 *punktas* – „Tikslinės išvykos organizatoriai ar jo paskirtas asmuo registruoja tikslines išvykas Aprašo priede nurodytame elektroniniame Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos tikslinių išvykų registravimo žurnale (toliau – Žurnalas).“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

2000 m. birželio 30 d. nutarime konstatuota, kad „valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių.“

10. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:

10.1. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (toliau vadinama ir – LVAT) 2012-03-01 *nutartyje* (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...]. Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). [...] [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos

tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei *gero administravimo, atsakingo valdymo* principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“.

10.2. „Administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė aiškintina jo naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą. Iš to valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais. Pabrėžtina ir tai, kad atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo yra pripažintas koordinuojančio ir determinuojančio konstitucinio teisinės valstybės principo dalimi, viena iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos saugomų ir ginamų vertybių (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“). Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, o sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-385/2014, 2017 m. balandžio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017).“

*11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika:
Civilinė byla Nr. 3K-3-135/2012:*

„Geriamojo vandens tiekimas ir nuotekų šalinimas yra viena valstybės reguliuojamų ūkinės veiklos sričių. [...] Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiška savivaldybės funkcija viešųjų paslaugų tiekimo gyventojams srityje (Vietos savivaldos įstatymo 5 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalies 30 punktą). Įstatymu savivaldybės įpareigotos užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi. [...]“

Tyrimo išvados

12. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes, pažymėtina:

12.1. Seimo kontrolieriai savo veikloje vadovaujasi išimtinai Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymu, kitais teisės aktais, veikia pagal Seimo kontrolierių veiklos principus, iš kurių vienas yra teisėtumo, ir neturi teisės veikti jų kompetencijai nepriskirtais klausimais, viršyti suteiktus įgaliojimus ir tirti skundus, kuriems tirti neturi įgaliojimų.

Vadovaudamiesi Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje (pvz., dėl pareigūnų laiku nepriimtų sprendimų, kuriuos pagal įstatymą jie įgaliojami priimti, dėl informacijos asmenims apie jų teises, priimtų sprendimų apskundimo tvarką nesuteikimo, dėl pagal kompetenciją pareiškėjams pateiktų neišsamių paaiškinimų ir pan.).

Pažymėtina tai, kad Bendrovė nėra viešojo administravimo institucija arba įstaiga, o jos darbuotojai – pareigūnai, kurie atitiktų Seimo kontrolierių įstatyme pateiktą pareigūno sąvoką ir kurių veiklos tyrimas būtų priskirtas Seimo kontrolieriaus kompetencijai. Taigi, Seimo kontrolierei pagal kompetenciją nepriskirta vertinti Bendrovės darbuotojų veiksmų teisėtumo ir pagrįstumo, teikti įpareigojimus. Pažymėtina ir tai, kad Seimo kontrolierei nepriskirta aiškintis galimai buvusių / esamų Pareiškėjos konfliktų su Bendrove bei juos vertinti.

Atkreipiamas dėmesys ir į tai, kad Seimo kontrolieriai neturi įstatymų suteiktos teisės atlikti

veiksmus, priimti sprendimus, taip pat ir pateikti prašomą informaciją, kurių atlikimas (priėmimas), informacijos suteikimas priskirtas atitinkamo viešojo administravimo subjekto kompetencijai, taip pat įpareigoti atsakingą instituciją priimti (pakeisti) sprendimus, kurių priėmimas priskirtas šios institucijos kompetencijai. Šios institucijos, sprendamos jų kompetencijai priskirtus klausimus, turi teisę priimti atitinkamus sprendimus, už kurių teisėtumą atsako jos pačios teisės aktuose nustatyta tvarka.

12.2. Geriamojo vandens tiekimas ir nuotekų šalinimas yra viena valstybės reguliuojamų ūkinės veiklos sričių. Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio valdymo ir reguliavimo pagrindus ir vandens tiekėjų bei abonentų (vartotojų) teisinius santykius – Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, kurio tikslas užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio nenutrūkstamą funkcionavimą, taip pat visuomenės poreikius atitinkančią plėtrą sudarant sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims priimtinomis sąlygomis apsirūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu ir gauti geros kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiška savivaldybės funkcija viešųjų paslaugų teikimo gyventojams srityje. Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad įstatymu savivaldybės įpareigotos užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi.

Vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, Savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas organizuoja ir kontroliuoja nuotekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje, kartu su Aplinkos apsaugos departamento pareigūnais ir Bendrovės darbuotojais atlieka ūkio subjektų patikrinimus, užtikrina Taisyklių vykdymą.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Savivaldybė nebuvo prevencinio patikrinimo (Tikslinės išvykos), atlikto Namų valdoje, organizatorė, apie patikrinimą nežinojo.

12.3. Vadovaujantis Kontrolės įstatymo nuostatomis, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai organizuoja ir vykdo prevencinę veiklą, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, reikalavimų.

Pagal Veiksmų plane (pažymos 8.2 papunktis) numatyto uždavinio – stiprinti vandenių srities aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę – vykdymą atsakingu vykdytoju numatytas Aplinkos apsaugos departamentas, jam pavesta vykdyti individualių ir grupinių nuotekų tvarkymo įrenginių kontrolę.

Pagal Tvarkos nuostatas (pažymos 8.3 punktas), tikslinė išvyka – pareigūnų atliekami veiksmai, skirti prevencinei veiklai, teritorijos apžiūrai, sutartiniams įsipareigojimams vykdyti, fizinių ir juridinių asmenų kontrolei. Tikslines išvykas organizuoja Aplinkos apsaugos departamento administracijos padalinių vadovai, tikslinės išvykos registruojamos Žurnale. Tikslinės išvykos organizuojamos atsižvelgiant į metiniame Departamento veiklos plane nustatytus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės prioritetus bei suplanuotas priemones, susijusias su prevencine veikla, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Namų valdos patikrinimas nebuvo įtrauktas į AAD planinių patikrinimų planus, nebuvo sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą. Vykdam AAD 2022 metų veiklos planą (pažymos 6.5.1 papunktis), buvo organizuojami reidai (tikslinės išvykos) tikslu atlikti neprisijungusių prie centralizuotų nuotekų tvarkymo sistemų naudotojų prevencines patikras. Kaip informavo AAD, tokia Tikslinė išvyka buvo organizuota kartu su Bendrovės darbuotojais, kurie disponuoja informacija apie asmenis, neprisijungusius prie centralizuotų nuotekų tvarkymo sistemų. Šios tikslinės išvykos metu buvo prevenciškai patikrinta Namų valda, jos metu aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų nenustatyta, buitinių nuotekų patekimo į aplinką fakto nenustatyta. Pareiškėja dalyvavo prevencinėje Namų valdos patikroje. Patikros metu pareigūnams Pareiškėja nepateikė prašomų dokumentų: vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sutarties su paslaugų teikėju; nuotekų perdavimo (išvežimo) nuotekų tvarkytojams perdavimo dokumentų; nuotekų kaupimo rezervuaro įrengimo dokumentų. AAD informavo, kad nedavė Bendrovės darbuotojams nurodymų ar pavedimų išreikalauti iš Pareiškėjos nuotekų išvežimą patvirtinančius dokumentus.

Pažymėtina, kad pagal VAĮ nuostatas (pažymos 7.4 papunktis), ūkio subjektų (fizinių, juridinių) veiklos priežiūra – viešojo administravimo subjektų veikla prižiūrint, kaip ūkio subjektai laikosi teisės aktų ir administracinių sprendimų. Vykdydami ūkio subjektų veiklos priežiūrą (atlikdami patikrinimus), aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, pateikę tarnybinį pažymėjimą, turi teisę netrukdomi patekti (įeiti, įvažiuoti) į privačias teritorijas ir jose esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas ir kt.), kitus ūkinės veiklos objektus ir tikrinti, ar juose laikomasi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

Taigi, AAD pareigūnai vykdė jiems teisės aktais priskirtas funkcijas, Bendrovės atstovai patikrinime dalyvavo AAD pareigūnams paprašius. LVAT savo nutartyse ne kartą yra pažymėjęs, kad viešojoje teisėje veikiančys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, o plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas. Tokios institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, privalo veikti tik taip, kaip numato teisės aktai, priešingu atveju būtų pažeistas viešojo administravimo subjektui taikytinas bendrojo draudimo principas – veikti taip, kaip nėra leidžiama. (2018-02-26 *nutartis administracinėje byloje Nr. P-5-50-502/2018*).

12.4. Nustatyta, kad Savivaldybė nebuvo Tikslinės išvykos organizatorė, apie prevencinį Namų valdos patikrinimą nebuvo informuota, nes pagal Tvarkos nuostatas AAD pareigūnai neprivalo to daryti, kai tokios išvykos nesusijusios su konkrečių objektų patikrinimu. Nustatyta, kad Pareiškėja su Bendrove 2021-07-20 yra sudariusi sutartį dėl nuotekų išvežimo ir tvarkymo. Prevencinio patikrinimo metu Pareiškėja nepateikė dokumentų, kad nuotekos buvo išvežtos iš kaupimo rezervuarų, todėl Bendrovė 2022-09-19 raštu kreipėsi į Savivaldybę, prašydama pareikalauti iš Pareiškėjos pirmiau minimus dokumentus pateikti.

Už Taisyklių (pažymos 8.1 papunktis) nuostatų laikymosi kontrolę yra atsakinga Savivaldybė. Savivaldybei pagal funkcijas (VSĮ 6 straipsnis) priskirta organizuoti nuotekų tvarkymą. Pažymėtina, kad Savivaldybė, gavusi Bendrovės raštą, nesiaiškino šio rašto pagrįstumo ir nekrepė dėmesio į tai, kad:

- 1) rašte nurodoma, jog buvo vykdytas planinis patikrinimas, nors tai buvo prevencinis (tikslinė išvyka), kaip nurodė AAD, patikrinimas, kurio metu jokių pažeidimų nenustatyta;
- 2) rašte nurodytas netinkamas teisės aktas („Savivaldybės 2013-02-28 sprendimas Nr. T1-686“).

Savivaldybė nesiaiškino, kokio pobūdžio patikrinimas buvo atliktas Namų valdoje, Savivaldybės pareigūnai patikrinime nedalyvavo, Savivaldybė, vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, patikrinimo (planinio, neplaninio) nevykdė, vadovaudamasi tik Bendrovės nurodyta informacija, 2022-10-05 priėmė administracinį sprendimą (Savivaldybės 2022-10-05 raštas laikytinas administraciniu sprendimu), t. y. Pareiškėjos paprašė pateikti nuotekų išvežimą iš Namų valdoje esančių rezervuarų patvirtinančius dokumentus. Pažymėtina, kad administracinis sprendimas nelaikytinas tinkamu, nes: jame nenurodyta atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; jame nurodytos netikslios aplinkybės („planinis patikrinimas“), neaiškus faktinis reikalavimo pagrindas (atsižvelgus į tai, kad prevencinio patikrinimo metu pažeidimų nenustatyta), turėję įtakos sprendimui priimti, nenurodyta apskundimo tvarka (VAĮ 10 straipsnis; pažymos 7.4 papunktis).

Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (2013-03-05 *nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013*).

12.5. Vadovaujantis VAĮ 13 straipsnio nuostatomis, asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą, taigi nėra nurodyta, kokiu paštu (registruotu ar paprastu) turi būti įteikiami viešojo administravimo subjektų (tiriamu atveju Savivaldybės) priimti sprendimai. Nustatyta, kad Savivaldybės 2022-10-05

sprendimas Pareiškėjai pateiktas raštu, išsiunčiant paprastu paštu Pareiškėjos adresu. Savivaldybė nurodė, kad Pareiškėja gyvena Šilutės mieste, korespondenciją Lietuvos paštas pristato per 2–3 dienas, todėl nuspręsta pasirinkti tokį sprendimo įteikimo būdą. Seimo kontrolierė negali nei patvirtinti, nei paneigti, kada Pareiškėjai buvo pristatytas Savivaldybės laiškas. Seimo kontrolierė tik pažymi, jog administraciniuose sprendimuose turi būti nurodomi protingi terminai reikalavimams įvykdyti.

LVAT savo nutartyse yra pasisakęs, kad administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykyje su viešąja administracija kilus neaiškumų, teisė aiškintina jo naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą. (LVAT 2014-03-04 nutartis administracinėje byloje Nr. A-385/2014, 2017-04-10 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017).

13. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina:

13.1. Tikslinę išvyką (prevencinį patikrinimą Namų valdoje) organizavo Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai, vykdydami jiems priskirtas funkcijas bei vadovaudamiesi galiojančių teisės aktų nuostatomis, o ne Savivaldybė. Šioje dalyje Pareiškėjos skundas atmetinas.

13.2. Skundo dalis dėl išvadų, pateiktų šios pažymos 12.4 papunktyje (Savivaldybės priimto administracinio sprendimo pagrįstumo) pripažintina pagrįsta.

14. Atkreiptinas Pareiškėjos dėmesys į tai, kad:

14.1. Vadovaujantis Taisyklių nuostatomis (pažymos 8.1 papunktis), nuotekų turėtojas sukauptas nuotekas tolesniam apdorojimui turi perduoti nuotekų vežėjui pagal galiojančią nuotekų išvežimo paslaugos sutartį. Nuotekų turėtojas turi saugoti nuotekų išvežimo paslaugos sutartį visą sutarties galiojimo laikotarpį ir dar 3 metus jai pasibaigus, o apmokėjimą patvirtinančius dokumentus ir važtaraščius (jų kopijas) – 3 metus po apmokėjimo ir važtaraščio surašymo dienos. Dokumentus privaloma pateikti, jei jų pareikalauja kontroliuojantys pareigūnai. Taigi, nuotekų išvežimo dokumentus privaloma saugoti ir pateikti pareigūnams, jiems pareikalavus.

14.2. Vadovaujantis Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsniu, kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Taigi, jeigu, Pareiškėjos nuomone, buvo pažeistos jos teisės, ji turi teisę kreiptis į teismą.

Pažymėtina, kad teismai, nagrinėdami skundus dėl administracinių sprendimų teisėtumo bei pagrįstumo ir nustatę, kad netinkamai nurodytas administracinio sprendimo teisinis pagrindas arba sprendimas netinkamai motyvuotas, tokį sprendimą panaikina ir įpareigoja atsakingą viešojo administravimo subjektą iš naujo nagrinėti klausimą ir priimti naują sprendimą. Tačiau teismas negali įpareigoti viešojo administravimo subjektą priimti būtent tokį sprendimą, kurio nori pareiškėjai.

14.3. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime išaiškino, kad Seimo kontrolieriai pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį nėra priskiriami nei įstatymų leidžiamajai, nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai. Taigi, Seimo kontrolierius nėra įgaliotas atlikti viešąjį administravimą (priimti administracinius sprendimus, kontroliuoti įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimą, administruoti viešųjų paslaugų teikimą) ir / arba vykdyti teisingumą. Seimo kontrolierius negali atlikti to, ką pagal teisės aktus yra įgalioti atlikti atitinkami viešojo administravimo subjektai.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X skundo dalį dėl Šilutės rajono savivaldybės administracijos pareigūnų veiksmų

(neveikimo) galimai atlikto (neatlikto) patikrinimo Namų valdoje atmesti.

16. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X skundo dalį dėl Šilutės rajono savivaldybės administracijos pareigūnų priimto administracinio sprendimo pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

17. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Šilutės rajono administracijos direktoriui rekomenduoja atkreipti dėmesį į pažymoje pateiktas išvadas ir imtis administracinių, teisinių priemonių užtikrinant, kad rengiant administracinius sprendimus būtų laikomasi Viešojo administravimo įstatymo nuostatų, teikiant asmenims reikalavimus nurodyti protingus terminus jiems įvykdyti.

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė